

Halden historiske Samlinger inviterer til kulturkveld i Fredrikshalds Teater:

Torsdag 24. mars kl 19

Da er det duket for *Østfoldmuseene rundt* for andre gang!

Kathrine Sandstrøm, fra Kystmuseet Hvaler presenterer sitt arbeid om stenhoggerkvinnen på Hvaler

Hvaler Arbeiderpartis Kvindeforening, fotograf ukjent

Kvinder kom vær med!” –

Stenhoggerkvinner på Spjærøy, Hvaler

Stenindustrien etablerte seg på Hvaler på slutten av 1800-tallet, hvor Spjærøy ble et arbeiderkulturelt sentrum. Her fantes de største brottene og de største bolagene, og her

foregikk driften lengst. Her var også stenhoggerbefolkningen størst, bosetningsmønsteret mest konsentrert og klassebevisstheten sterkest. I perioden rundt forrige århundreskiftet var arbeiderbevegelsen preget av etableringen av fagforeninger, utviklingen av klassesolidaritet og fremveksten av en politisk bevissthet. Så også på Hvaler og Spjærøy.

Den fremtidsrettede arbeiderkulturen kom til å stå i sterk kontrast til den lokale kystkulturen som var bakoverskuende og opptatt av å bevare det bestående. Det oppstod et tydelig skille mellom stenhoggerbefolkningen og den lokale kystbefolkningen der resultatet ble et polarisert samfunn.

Utsnitt av fane, Arbeiderpartiets Kvindeforening, Hagb. Jakobsen, Fredrikstad 1910

Det særegne stenhoggermiljøet var dessuten en arena hvor også kvinner skulle møtes og samhandle med hverandre. Hvordan forholdt disse kvinnene seg til hverandre? Historien om stenhoggerkvinnene på Spjærøy handler om et sterkt samhold, men den rommer også dype konflikter. Som på industristeder ellers utviklet det seg en organisasjonskultur i stenhoggersamfunnet, og kvinnene spilte en sentral og aktiv rolle. I en større sammenheng er historien om stenhoggerkvinnene på Spjærøy også fortellingen om norske kvinners rolle i utviklingen av samhandling der kvinnene fremmet sine krav til samfunnet. Gjennom foreningslivet markerte stenhoggerkvinnene seg som samfunnsbevisste aktører. Dette påvirket deres forhold til hverandre, men det fikk også ringvirkninger for deres forhold til de lokale kystkvinnene.

Den framtidsrettede arbeiderkulturen kom til å stå i sterk kontrast til den lokale kystkulturen som var bakoverskuende og opptatt av å bevare det bestående. Det oppsto et tydelig skille mellom stenhoggerbefolkningen og den lokale kystbefolkningen der resultatet ble et mer splittet lokalsamfunn – i alle fall for en lengre periode.

Parallellene i utviklingen mellom de to store stenindustrikommunene Idd og Hvaler er mange. Her er mange felles trekk med sterk fagbevegelse, aktive kvinneforeninger, avholdsorganisasjoner og kooperativer. En historie og utvikling som fortsatt setter sine preg på disse lokalsamfunnene.

Velkommen til en spennende kveld i Fredrikshalds Teater!

Fredrikshalds Teater, foto: Svein Norheim